

C E R İ D E

İstanbulda yayınlanmış haftalık siyasi, edebî mecmua. 20 Ramazan 1326 Perşembe - R. 3210.1324 (M.16.10.1908) de Mehmed Celaleddin Bey tarafından çıkarılmıştır. 1908 de 38 sayı, 1909 da 48 sayı yayımlanıp kapatılmıştır, 1 Şaban 1327 - 2.8.1325 (M. 15.8.1909). Eb adı 13x19 cm.dir. Bu dergi de, 2. Mevritiyetin ilanı ile esen hürriyet havası içinde, man-tar gibi fıskıran gazete ve mecmualardan biridir. Bu devir gazete ve dergilerinin hemen hemen hepsi gibi, CERİDE de devrin modasına uyarak başlığının etrafını "Hürriyet", "Adalet", "Müşavet" kelimelerini yer-leştirmiştir.

Mecmua, ilk sayısının birinci sahifesinde "Mukarrer Meslek" başlıklı makalesinde, takip edeceği mesleği açıklamıştır.

"Hürriyet, müşavet, adalet dairesinde, menafi-i mülk ve millete hizmet etmek, şahsiyattan azade kalmak, matbuatla teveggül etmeyen ekabir ve meşahiri hayırlı neşriyate alıştırmak, Osmanlı gazetelerinin münderecatından fikrimizce de pek faydeli kısmını bervech-i ihtisar tekrar etmek, ecnebi matbuatından ve bazı memalik gazetelerinden Osman-lılar aleyhine neşriyatın²² muzarra ve müşevvişe vukuu görülmüş ve ya haber verilirdi ise ilal ve esbabı hakkile anlayıp ızhâr-ı mafiz zamire çabalamak olacaktır."

Osmanlı

Gazetelerin sahibi ve baş muharriri Mahmud Celaleddin Bey Namık Kemal in yakın ahbabındanandır. Jbn Türk olarak faaliyet göstermiş, takibata uğramış, yazı yayınlaması yasaklanmıştır. İsmi tanındığı ilk dergisi "Hazine-i Evrak" ı çıkarmıştır (R. 1297-1298), bunda ismini ve "Baki" mahlasını kullanmıştır. Daha sonra, kadınlara mahsus "İnsaniyet" (H.1329 - R.1327 - M. 1911) mecmuasını iki sayı çıkarabilmiş, Abdülkadir Kami Beyin çıkardığı haftalık "Fen" dergisinin yazı heyetinde bulunmuştur. Bu dergi de sadece 19 sayı çıkmıştır. (H.1329 - R.1327)

CERİDE nin yazı işleri Müdür-lüğünü Hasan Bedri Paşa (İşkodra asker Valisi) yapmıştır. Yazı kadrosunda Abdülhak Hamid, Ali Ekrem (Bolayır), Nigar Hanım, Nasuhi Bey (şair), Rıza Han Daniş (şair), Sami Paşa zade Sezai, Abdurrahman Adil, Abdullah Bey (Aydın Mebusu), Hasan Bey (Basra Valisi), Faik Rüştü, Samih Bey gibi devrin tanınmış kalemleri toplanmıştı. Mecmuada, Mahmud Celaleddin Bey ijjazali ve M.C. rüumuzlu makaleleri, Hasan Bedri Paşanın H. B. rüumuzlu askerî makaleleri ve ilk Türk Elektrik Mühendisi Mehmed Refik Beyin fenni makaleleri, devrin devrin iç ve dış meselelerine dair Ali Nihad Beyin "Şakınalım" başlığı altındaki ikaz makaleleri kıymetli yazılardır. Said Paşa (Sadrazam) nin "Gazeteci İisam" eseri tefrika edilmiştir.

CERİDE de yayınlanan belge mahiyetini alan yazılardan, Hüseyin Hüsnü Paşanın imzasını taşıyan "Hareket Ordusu Beyannamesi" (Sayı 3), 2. Mevzuat Kanunu" (Sayı 46) önemli olanlardır.

Mecmanın idarehanesi, İstanbul da, bugünkü Ebusuud Caddesinin, Ankara Caddesi girişinde, sağ sırada, 6 yıllardaki üçüncü bina Asafur-yan matbaasının üstünde idi.

CERİDE yayın hayatı boyunca belirttiği yoldan ayrılmamıştır. İlk sayısında Namık Kemal in, Mahmud Celaleddin Bey'e, altına .

"Gelmış zuhura nakşü Ziya ve zilalden

"Bir yadigardır bu CELAL e Kemal den "

Namık Kemal

kitasını yazarak imzalayıp hediye ettiği resmini basmıştır. Fotoğrafta Namık Kemal ile Ziya Paşa masa başında görülmektedir.

Ziyâ Ebûzziya

CERİDE

(جريدة)

II. Meşrutiyet döneminde
1908-1909 yıllarında
İstanbul'da yayımlanan
haftalık siyasi ve edebî mecmua.

20 Ramazan 1326 - 1 Şaban 1327 (15 Ekim 1908 — 18 Ağustos 1909) tarihleri arasında birinci yıl otuz sekiz, ikinci yıl kırk sekiz olmak üzere toplam seksen altı sayı yayımlanan mecmua, Abdülhak Şinasi Hisar'ın babası Mahmud Celâleddin Bey tarafından çıkarılmıştır. *Ceride*, II. Meşrutiyet'in ilanı ile ortaya çıkan hürriyet havası içinde peş peşe neşredilen mecmualardan biridir. Bu devir gazete ve dergilerinin hemen hemen hepsi gibi *Ceride* de başlığının etrafını, yukarıda "hürriyet", sağda "adalet", solda "müsâvat" kelimeleriyle çerçevelemiştir.

Mecmua, ilk sayının birinci sayfasında "Mukarrer Meslek" başlıklı makalede takip edeceği yolu şu şekilde açıklamaktadır: "Hürriyet, müsâvat, adalet dairesinde menâfi-i mülk ü millete hizmet etmek, şahsiyattan âzâde kalmak, matbuatla tevaggul etmeyen ekâbir ve meşâhiri hayırlı neşriyâta alıştırarak, Osmanlı gazetelerinin münderecâtından fikirimizce de pek fâideli kısmını ber-vech-i ihtisâr tekrar etmek, ecnebi matbuatından ve bazı memâlik gazetelerinden Osmanlılar aleyhine neşriyyât-ı muzır ve müşevvişe vukuu görülür veya haber verilir ise ilâle ve esbâbı hakkıyla anlayıp izhâr mâ fi'z-zamîre çabalamak olacaktır."

Gazetenin sahibi ve baş muharriri Mahmud Celâleddin Bey Nâmık Kemal'in yakın dostlarından. II. Abdülhamid devrinde Jön Türk olarak faaliyet göstermiş, takibata uğramış ve yazı yayımlaması yasaklanmıştır. Kendisini ilk çıkarıldığı dergi olan aylık *Hazîne-i Evrâk*'la (1297-1298r./1881-1882) tanıtmıştır. Daha sonra kadınlara mahsus aylık *İnsâniyet* (1329h./1327r./1911) adlı mecmuayı sadece iki sayı çıkarabilmiş, Abdülkadir Kâmi Bey'in on dokuz sayı yayımladığı haftalık *Fen* dergisinin (1329h./1327r./1911) yazı heyetinde de bulunmuştur.

Ceride'nin yazı işleri müdürlüğünü Hasan Bedri Paşa (İşkodra askerî valisi) yapmıştır. Yazı kadrosunda Abdülhak Hâmid, Ali Ekrem (Bolayır), Nigâr Hanım, Nasûhi Bey (şair), Rızâ Han Dâniş (şair), Recâizâde Ekrem, Sâmipaşazâde Sezâi, Abdurrahman Âdil, Abdullah Bey (Aydın mebusu), Hasan Bey (Basra valisi), Faik Rüşdü, Şair Eşref ve Sâmih Bey gibi devrin tanınmış yazarları toplanmıştı. Mecmuada Mahmud Celâleddin Bey'in imzalı ve "M. C." rumuzlu makaleleri, Hasan Bedri Paşa'nın "H. B." rumuzlu askerliğe dair ve ilk Türk elektrik mühendisi Mehmed Refik Bey'in fenne dair yazıları, devrin iç ve dış meseleleriyle ilgili Ali Nihad Bey'in "Sakınalım" başlığı altındaki ikaz makaleleri değerli yazılardır. Said Paşa'nın (sadrazam) "Gazeteci Lisanı" adlı eseri de yine burada tefrika edilmiştir (11-45. sayılar). Mecmuada yayımlanan ve belge mahiyetinde olan, Hüseyin Hüsnü Paşa imzalı "Hareket Ordu-

su Beyannâmesi" (sy. 3) ve "II. Meşrutiyet'in Matbuat Kanunu" da (sy. 46) önemli yazılardandır.

Ceride'nin idarehanesi, İstanbul'da bugünkü Ebüssuud caddesinin Ankara caddesi girişinde, sağ sırada Asaduryan Matbaası'nın üstünde idi. Mecmua yayının hayatı boyunca başlangıçta çizdiği yoldan hiçbir şekilde ayrılmamıştır.

Ceride adını taşıyan diğer bir yayın organı da Pehlivanzâde Ahmed Fâik Bey tarafından 1890-1891 yıllarında Edirne'de yayımlanmıştır. Aynı adı taşımasından dolayı bazan birbirine karıştırılan bu iki yayın organından ikincisi, iki yıla yakın bir süre içinde haftada iki gün (pazartesi ve perşembe) olmak üzere 266 sayı yayımlanan mahallî bir gazetedir. Tam bir koleksiyonu Edirne Selimiye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (nr. 2658).

BİBLİYOGRAFYA :

Hasan Duman, *Katalog*, s. 55, 56; Necmettin Türinay, *Abdülhak Şinasi Hisar*, Ankara 1988, s. 22-24, 28-37; Adnan Önelçin, *Trakya Basını*, İstanbul 1972, s. 16.

 ZİYAD EBÜZZİYA

N.G. 25.09.92/ANS«C